

POLITIETS
SIKKERHETSTJENESTE

Postboks 4773 Nydalen
0421 OSLO
post@pst.politiet.no
Tlf.nr. 23 30 50 00
Besøksadresse:
Nydalen allé 35

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref.: 20/4064
Vår ref.: 20/04803-12
Dato: 4. desember 2020

Høringssvar - forslag til endringer i forvaltningsloven m.m. - utvidet adgang til informasjonsdeling - oppfølging av enkelte forslag i NOU 2019:5

Det vises til departementets høringsbrev av 02.09.2020. Etter avtale er høringsfristen for PSTs del utsatt til 4. desember 2020.

Politiets sikkerhetstjeneste (PST) har gjennomgått forslaget, og vurderer departementets forslag om å tydeliggjøre og utvide forvaltningsorganenes adgang til å dele taushetsbelagt informasjon som positivt. Forslaget spiller en samfunnsutvikling hvor samarbeid på tvers i forvaltningen er avgjørende for å lykkes. Dette er også avgjørende for PSTs arbeid, og et regelverk som anerkjenner behovet for deling og hvor dette gjøres enkelt og med større forutsigbarhet, er svært positivt både for samfunnet og den enkelte.

PST deler departementets syn på behovet for lovendring som høringsnotatet beskriver, herunder de antatte beveggrunnene til at offentlige organer vegrer seg mot å utlevere taushetsbelagt informasjon. For å sikre at deling av informasjon faktisk vil skje er det viktig at kriteriene for deling utformes så klart som mulig, og at de ulike mottakerorganers behov er beskrevet i eksempler i forarbeidene. I den forbindelse har vi merket oss at PSTs behov for opplysninger fra forvaltningen, som for det øvrige politi, er lite berørt i høringsnotatet, ut over det samarbeid som er formalisert gjennom a-krimsentrene. Som departementet selv peker på er også det generelle forebyggingsområdet et område hvor det foreligger et sterkt behov for informasjonsdeling, og hvor både PST og øvrig politi har en fremtredende rolle. Vi vil presisere viktigheten av at også dette blir belyst.

Vi vil her også vise til Evalueringsrapporten etter terrorhendelsen i Bærum som pekte på viktigheten av økt samarbeid og informasjonsutveksling på tvers av offentlig etater og myndigheter, særlig med henblikk på toll, helse og skole. Utvalget anbefalte videre at hjemmelsgrunnlaget for taushetsplikt og informasjonsutveksling mellom politi, kommune og andre off. etater i saker som omhandler radikalisering og voldelig ekstremisme, ble revidert for å etablere tydelige retningslinjer for hvilken informasjon som kan og skal

deles, når og av hvem. Vi kan ikke se at Evalueringsrapportens konklusjoner følges opp eller beskrives i høringsnotatet.

Nedenfor følger PSTs merknader til forslaget. Vi har i våre tilbakemeldinger lagt særlig vekt på det behov PST har for opplysninger fra forvaltningen i egen oppgaveutførelse. Det vises i den forbindelse til tidligere brev til departementet av 7. desember 2012 (vår ref. 201200302-4) og 24. juni 2015 (vår ref. 201400053-211), hvor PST har påpekt behovet for tilgang til offentlige registre. PST gjorde her rede for det behov tjenesten har for opplysninger fra offentlige registre samt de hensyn som må ivaretas dersom en slik tilgang gis.

1. I hvilken grad løser forslaget PST sine behov?

PST har ansvar for å avdekke og forebygge de alvorligste truslene mot landets sikkerhet, herunder faren for terrorhandlinger og trusler mot myndighetspersoner. I dette arbeidet er tilgang til informasjon viktig for å lykkes. For eksempel kan konkrete opplysninger om radikaliseringsprosjekter være svært viktige bidrag i arbeidet med å forebygge terrorhandlinger. Forvaltningsorganer som helse, skole, barnevern og toll er viktige samarbeidspartnere for PST i denne sammenheng.

Effektiviteten i det forebyggende arbeidet forutsetter at informasjonen kommer tidlig frem til PST slik at forebyggende tiltak kan bli iverksatt. PST erfarer at forvaltningens taushetsplikt hindrer og forsinker vårt arbeid. Det har riktignok vært en positiv utvikling i deler av særlovgivningen, som har gitt PST bedre muligheter for informasjon fra forvaltningen. Likevel gjenstår et behov for økt og forenklet informasjonsutveksling og samhandling mellom PST, det øvrige politi og offentlige etater.

Selv om departementets forslag er positivt for det kriminalitetsforebyggende arbeidet i forvaltningen generelt, ser ikke PST at forslaget løser tjenestens utfordringer tilfredsstillende. Dette skyldes først og fremst at forslaget overlater til avgiverorganet å vurdere om deling kan og bør skje i det konkrete tilfellet. PST behandler i all hovedsak skjermingsverdig informasjon. Dette gjør det utfordrende for PST å gi informasjon som i tilstrekkelig grad sikrer et godt vurderingsgrunnlag for det utleverende organet. Informasjonen må i slike tilfeller avgraderes, noe som i svært begrenset grad lar seg gjøre.

Derfor bør vurderingen av om informasjon er nødvendig for PSTs oppgaveløsning, legges til mottakerorganet/PST mot at det knyttes særlige kontrollmekanismer til dette.

PST er inngående kontrollert av EOS-utvalget og en løsning med etterkontroll fra utvalget kan tenkes her. Det vises igjen til brev av 24. juni 2015 og den løsning som der er skissert etter modell av dansk lovgivning.

2. Særmerknader til lovforslaget

2.1 Grunnvilkårene for informasjonsdeling

Etter departementets forslag skal forvaltningsorganer få adgang til å dele informasjon med andre forvaltningsorganer så langt det er nødvendig for å utføre oppgaver som tilligger mottakerorganet, eller så langt det er nødvendig for å unngå fare for liv eller helse. Deling kan bare skje dersom det ikke utgjør et uforholdsmessig inngrep overfor den opplysningene gjelder. Deling kan anses forholdsmessig dersom den skjer for samme formål eller er forenlig med formålet som opplysningene opprinnelig ble samlet inn for.

PST vil påpeke at de skjønnsmessige vurderingstemaet som knytter seg til dette forslaget, stiller store krav til den som skal anvende disse kriteriene i praksis. Det er ønskelig at departementet utarbeider klargjørende retningslinjer for hva som kan anses som «nødvendig», «uforholdsmessig» og «forenlig med formålet».

Det vises for øvrig til punktet over og de særlige utfordringer som foreligger for PST med hensyn til å dele nok informasjon med avgiverorganet for en reell skjønnsmessig vurdering.

2.2 Informasjonsplikt og innsynsrett

Departementet foreslår en informasjonsplikt for mottakerorganet overfor den opplysningene gjelder. Informasjonsplikten omfatter plikt til å opplyse den berørte om at vedkommende forvaltningsorgan har delt nærmere angitt informasjon om vedkommende med et annet forvaltningsorgan, herunder hvilke type opplysninger som er delt, hvem opplysningene er delt med, retten til innsyn og andre rettigheter etter personvernforordningen m.m.

PST har ingen informasjonsplikt overfor den registrerte, jf. politiregisterloven § 66 første ledd. Den registrerte har ikke rett til innsyn i behandlingen av opplysninger om seg selv hos PST, jf. § 66 første ledd. Denne særreguleringen i politiregisterloven vil for PST sin del gå foran en regel om informasjonsplikt i forvaltningsloven.

PST vil peke på en problemstilling som knytter seg til den berørtes innsynsrett hos avgiverorganet. I tråd med grunnleggende forvaltningsrettslige og personvernrettslige prinsipper vil den berørte ha krav på innsyn i opplysninger om seg selv og hans sak hos forvaltningen. Dersom avgiverorganet gir innsyn i opplysninger om at forvaltningsorganet har delt informasjon med PST, vil det potensielt kunne utgjøre en fare for nasjonens sikkerhet. Det vil eksempelvis kunne føre til at vedkommende fremskynder eller utsetter planlagte skadelige handlinger.

På denne bakgrunn ber vi lovgiver vurdere å innføre hjemler i forvaltningsloven og/eller særlovgivningen som etablerer unntak fra parts-/innsynsretten for informasjon som deles med PST.

Vi viser i denne forbindelse til de prinsipielle drøftingene som fremgår av forarbeidene til politiregisterloven kap. 11, jf. Ot. prp. nr. 108 (2008-2009) pkt. 17.4 («Informasjonsplikt og innsyn»).

2.3 Unntak for deling av opplysninger om ansatte i de hemmelige tjenestene

PST støtter departementets forslag om at det ikke skal være adgang til å dele opplysninger som er egnet til å røpe ansettelsesforhold i PST (og Etterretningstjenesten) som ikke er offentlig kjent.

3. Delingsadgang etter særlovgivningen

Departementet ber om innspill på spørsmålet om de nye hjemlene for deling av taushetsbelagte opplysninger bør utformes eller forstås slik at også helsepersonell (som omfattes av forvaltningsloven) skal kunne dele opplysninger i medhold av disse nye hjemlene, jf. helsepersonellovens § 23 nr. 6.

PSTs merknader om helsepersonelloven gjør seg tilsvarende gjeldende for barnevernloven.

PST har stor forståelse for viktigheten av de hensynene som begrunner helsepersonells taushetsplikt.

PSTs oppgave er å avdekke og forebygge de mest alvorlige truslene mot landets sikkerhet, herunder hatefulle, sjikanøse og truende ytringer mot myndighetspersoner. Helsepersonell mottar tidvis informasjon om bekymringsfulle ytringer og adferd. Tilgang til slik informasjon kan være avgjørende for PSTs vurdering av det samlede trusselbildet og derved evne til å sette inn forebyggende tiltak. Tett samarbeid, herunder utveksling av taushetsbelagte opplysninger, mellom det offentlige helsevesenet og PST er således viktig i arbeidet med å forebygge alvorlige hendelser.

Ved å regulere utleverings- og tilgangsbestemmelser i særlovgivningen imøtekommes også det behovet for ekstra vern som taushetsbelagt informasjon har. Det er, slik PST ser det, naturlig at unntak fra lovbestemt taushetsplikt formuleres særskilt og fremgår av den særlov der taushetsplikten er hjemlet. Denne systematikken gir forutberegnelighet for borgerne og gjør det enklere for lovgiver i lovgivningsprosessen å avveie ulike hensyn innenfor det enkelte fagområdet, slik PST har påpekt i brev til Justisdepartementet av 24. juni 2015.

4. Avslutning

Å tydeliggjøre og utvide forvaltningsorganenes adgang til å dele taushetsbelagt informasjon er svært positivt.

Samarbeid, eller mangel på dette, har vist seg å være sentralt når tragiske hendelser granskes eller evalueres i ettertid. Som nevnt pekte også Evalueringsrapporten etter terrorhendelsen i Bærum på dette.

Til tross for det gode utgangspunktet for deling som nå etableres i forvaltningsloven, er det derfor uheldig at politiets behov, herunder PSTs, i liten grad er beskrevet i høringsnotatet. For PSTs del understrekes dette av de spesielle rammer som gjelder og at avgiverorganet vanskelig kan vurdere hvorvidt utlevering er nødvendig. Vi ber derfor departementet vurdere dette særlig i det videre arbeidet med lovendringene.

Hans Sverre Sjøvold